

Mezinárodní srovnání dodavatelských řetězců produktů v zemědělsko-potravinářském sektoru: určující faktory jejich konkurenceschopnosti a výkonnosti na trzích EU a na mezinárodních trzích

NEWSLETTER

Č.1 | ÚNOR 2014

PROJEKT COMPETE: ÚVOD A PRVNÍ VÝSLEDKY

Před rokem byl zahájen společný projekt financovaný EU s názvem COMPETE „Mezinárodní srovnání dodavatelských řetězců produktů v zemědělsko-potravinářských sektorech: určující faktory jejich konkurenceschopnosti a výkonnosti na trzích EU a na mezinárodních trzích“. Od počátku projektu jsme už dosáhli prvních výsledků. Hlavním cílem COMPETE je vyhodnotit konkurenceschopnost evropského zemědělsko-potravinářského dodavatelského řetězce a získat komplexní přehled o různých aspektech, které přispívají k jejich konkurenceschopnosti, abychom mohli zavést postupy, které jsou lépe zaměřené na specifické problémy a které jsou zaváděny na základě získaných údajů a to na národní úrovni i na úrovni celé EU. Projekt se zaměřuje na různé fáze dodavatelského řetězce zemědělsko-potravinářského sektoru, poskytuje analýzu a výsledky surovin a produktů v rámci jednotlivých úrovní procesu zpracování.

Obsah tohoto vydání

	Strana
Projekt COMPETE:	
Úvod a první výsledky	1
Dřívější události	2
Schůze se stakeholdery	3
Nadcházející události	4
Šíření informací	4
Publikace COMPETE	5
Informace o projektu	5

Projekt COMPETE přináší odborné znalosti akademiků, obchodních subjektů, neziskových organizací, zemědělských družstev a poradenské služby zemědělského a potravinářského průmyslu 10 evropských zemí a umožňuje pochopit nejdůležitější determinanty konkurenceschopnosti zemědělsko-potravinářského řetězce. Projekt COMPETE disponuje rozpočtem 2,4 milionů Euro.

POMOCÍ SOUČASNÝCH PRACOVNÍCH BALÍKŮ SE PODAŘILO DOSÁHNOUT TĚCHTO VÝSLEDKŮ.

1 1. Vytvořili jsme **konceptní rámec**, který slouží pro hodnocení konkurenceschopnosti. Tento rámec jsme vytvořili tak, že jsme zhodnotili a propojili informace literatury, která se zabývá opatřeními k zajištění konkurenceschopnosti na národní úrovni, na úrovni dodavatelského řetězce a na firemní a průmyslové úrovni a současnými trendy, které ovlivňují zemědělsko-potravinářské trhy v EU a na celém světě. Bylo zjištěno, že většina literatury zaměřené na konkurenceschopnost zemědělsko-potravinářského průmyslu se do značné míry opírá o obchod, produktivitu a indikátory přidané hodnoty a zaměřuje se na hodnocení konkurenceschopnosti na úrovni hospodářských usedlostí a jen velmi málo studií využívá integrovaný dodavatelský řetězec. Existuje také velmi málo výzkumu, který se zabývá identifikací determinantů a hodnot, které jsou typickým znakem konkurenceschopnosti

dodavatelského řetězce zemědělsko-potravinářského průmyslu. Z tohoto důvodu navrhli výzkumníci řadu kritérií pro výběr indikátorů a konceptní rámec pro měření udržitelné konkurenceschopnosti v zemědělsko-potravinářském sektoru. Vzhledem k tomu, že je dodavatelský řetězec složitý, měly by být indikátory „jednotné“, „objasňující“, „ověřitelné“, „využitelné“ a „porovnatelné“. Měli bychom také být schopni požit tyto indikátory alespoň u pěti skupin uživatelů: podniků, politických činitelů, pracovníků v sektoru zajištění kvality, občanské společnosti a akademiků a výzkumníků. Konceptní rámec zahrnuje těchto pět oblastí: oblast podniků, politický kontext, spotřebitele, přírodní prostředí a vztahy mezi činiteli a doménami.

2 Projekt se dále podařilo identifikovat struktury **mezinárodního zemědělsko-potravinářského obchodu**, indikátory konkurenceschopnosti a hlavní konkurenty zemědělsko-potravinářského sektoru EU. Analýza poukázala na stabilitu a vývoj obchodní konkurenceschopnosti zemí EU a také identifikovala čtyři hlavní potravinářské hodnotové řetězce (obilí, mléko, ovoce a zelenina). Počáteční analýza indikátorů konkurenceschopnosti ukázala, že konkurenceschopnost zemí EU 27 na světových zemědělsko-potravinářských trzích mírně vzrostla v posledních 10 letech. Podíl konkurenceschopných zemědělsko-potravinářských výrobků vzrostl z 24% v roce 2001 na 27% v roce 2011. Nicméně tento vývoj nebyl napříč EU a jednotlivými skupinami produktů jednotný. Navzdory tomu, že exportní hodnota produktů zemědělsko-potravinářského sektoru EU v posledních letech rostla, podíly zemí EU na hlavních exportních trzích klesly. Během stejného období se rozvíjejícím se zemím, jako je Brazílie a částečně i Čína, podařilo zvýšit podíl svého exportu u většiny obchodních partnerů.

3 Projekt se také bude zabývat analýzou **obchodního prostředí** a vlivem vlád jednotlivých zemí na výkonnost zemědělsko-potravinářského sektoru EU. Z analýzy různých indikátorů vyplývá, že země, jež jsou v rámci sektoru nejvíce konkurenceschopné, jsou dobře řízeny a dochází zde k efektivní implementaci postupů, zatímco země, jejichž konkurenceschopnost je nejhorší, mají významné problémy se strukturou svého řízení. Jedním z měřítek dopadu vlády na celkové obchodní prostředí je její efektivita. U nordických zemí EU, např. Dánska, byla zjištěna vysoká efektivita řízení země, zatímco v Portugalsku, Španělsku, Řecku a v nových členských zemích, které vstoupily do EU po roce 2004, je relativně nízká úroveň efektivity. Analýza dále ukázala, že podpora institucí zaměřená na zlepšení různých programů kvality a produktů s přidanou hodnotou, např. PGO, PGI a TSG, úspěšně nahradila klasické způsoby, jak přistupovat k této problematice.

4 **Inovace a výzkum** jsou klíčové pro konkurenceschopnost zemědělsko-potravinářských hodnotových řetězců EU. Abychom získali veškeré relevantní informace týkající se

této problematiky, provedli jsme hodnocení literatury, která se zaměřuje na organizaci inovací v tomto sektoru a na politický rámec EU, který ovlivňuje inovační činnosti. Obecně platí, že inovace v zemědělsko-potravinářském sektoru EU se zaměřují spíše na zpracování než na výroby. Inovace jsou čím dál častěji zkoumány a to pomocí systémového přístupu, oproti lineárnímu model inovací. Často využívaný přístup Agricultural Knowledge and Innovation System (Systém zemědělské znalosti a inovací) zahrnuje interakci činitelů při tvorbě, výměně a využívání znalostí souvisejících se zemědělstvím a také instituční kontext, ve kterém interakce probíhají. Vztah mezi inovacemi a konkurenceschopností je ovlivněn dotacemi v oblasti lidských zdrojů, technickými faktory a manažerskými a organizačními faktory.

DŘÍVĚJŠÍ UDÁLOSTI

Podpora pro mladé výzkumníky: schopnosti zlepšit dopad a udržitelnost

Partner projektu COMPETE Balkan Security Network (BSN) hraje klíčovou roli v rámci maximalizace dopadu a udržitelnosti projektu COMPETE. Během prvního roku byly uspořádány tři školení, které se zaměřily na mladé výzkumníky tří partnerských institucí:

- Ekonomická fakulta Univerzity v Bělehradě (BEL): 11. – 12., 17. – 18. dubna 2013
- Obchodní škola, Univerzita v Newcastlu (UNEW): 23. 5. 2013
- Fakulta ekonomických věd, Univerzita ve Varšavě (UNI WARSAW): 13. až 15. června 2013.

Kurzy byly zaměřené na zlepšení efektivity výzkumníků při výzkumech a zlepšení efektivity při prezentaci těchto výzkumů mluvenou i psanou formou vědeckým i nevědeckým stakeholderům, zlepšení efektivity komunikace a lobbingu a také zlepšení efektivity při získávání dotací pro budoucí projekty. Školení se účastnilo přes padesát výzkumníků, včetně zástupců IMAO (Německo) a ARERA (Rumunsko) a zpětná vazba účastníků školení ohledně přínosu těchto školení byla velmi pozitivní.

Schůze skupiny Shepa v Bruselu

15. 11. 2013 proběhla v Bruselu 9. schůze skupiny Sherpa v rámci Fóra pro lepší fungování potravinového dodavatelského řetězce. Zástupci státních úřadů, soukromých společností, Evropských obchodních sdružení a nevládních organizací společně s několika zástupci různých oddělení Evropské komise zabývajícími se potravinářským sektorem, diskutovali o možnostech zlepšení konkurenceschopnosti napříč celým potravinářským dodavatelským řetězcem. Mezi účastníky, kteří prezentovali dosažené výsledky projektu COMPETE a informovali o cílech a struktuře tohoto programu, byl i koordinátor projektu Prof. H. Hockmann (IAMO).

Schůze projektu COMPETE

3. schůze projektu COMPETE se konala v Budapešti 4. a 5. listopadu 2013 a pořádal ji Institut Ekonomiky (CERS-HAS) v Budapešti. Byla to skvělá příležitost pro členy týmu COMPETE, aby se sešli, prodiskutovali různé otázky a vyměnili si názory. Celkem se této akci zúčastnilo 30 lidí.

Partneři projektu COMPETE prezentovali výsledky, které zatím dosáhli v rámci analýzy obchodních struktur a indikátorů konkurenceschopnosti, kvalitativních aspektů zemědělsko-potravinářských výrobků EU a dopadů vlád a inovací na zemědělsko-potravinářský sektor EU. Matthew

Gordon z Univerzity v Newcastlu poskytl informace o výsledcích případové studie týkající se „udržitelné konkurenceschopnosti“ cibule s ochrannou známkou PDO v Maďarsku.

Všichni partneři kladli důraz na důležitost zapojení každého člena instituce do všech projektů pracovních balíčků za účelem sdílení informací a podpory vědecké debaty. Aby byla zajištěna vysoká kvalita výstupů, byl definován i vnitřní kontrolní proces.

Třetí schůze projektu v Budapešti

SCHŮZE SE STAKEHOLDERY

Každý partner efektivně šířil informace ohledně projektu COMPETE. Partneři se zejména zaměřili na hlavního stakeholdera, jež se zajímá o výsledky projektu na národní úrovni. Během prvních 18 měsíců projektu bylo zorganizováno více než 25 schůzí se stakeholdery z Velké Británie, České republiky, Srbska, Rumunska, Nizozemska a Německa. Cílem schůzí bylo propagovat projekt COMPETE, jeho účel a příležitosti, které vytváří, prodiskutovat očekávání stakeholderů a navázat trvalé spojení se zastupujícími sdruženími a farmami, aby byla prohloubena debata o konkurenceschopnosti zemědělsko-potravinářského sektoru na globální úrovni a v rámci EU a aby následně vznikla základní skupina stakeholderů, kteří mají zájem v budoucnu spolupracovat na projektu COMPETE.

První diskuze se zainteresovanými stranami ohledně konkurenceschopnosti zemědělsko-potravinářského sektoru objasnila, že hlavní překážkou stojící v cestě dosažení konkurenceschopnosti je přístup na trh.

NADCHÁZEJÍCÍ UDÁLOSTI

Schůze projektu v Capri, 4. až 6. června 2014

Workshop a další schůze projektu COMPETE se bude konat v Capri k příležitosti konference WICaNem ve dnech 4. až 6. června 2014. Další informace o programu schůze budou k dispozici na

www.compete-project.eu.

IAMO Forum 2014 June 25-27, 2014

Fórum IAMO 2014 „Vzestup rozvíjejících se ekonomik“: Směrem k funkčním zemědělským trhům a obchodním vztahům? se bude konat ve dnech 25. až 27. června v Halle (Saale), Německu. Konference se zaměří na vývoj a efektivitu zemědělských trhů v rozvíjejících se ekonomikách, které jsou důležitými konkurenty EU na globálních zemědělsko-potravinářských trzích.

www.iamo.de/forum/2014

ŠÍŘENÍ INFORMACÍ

www.compete-project.eu >

Abychom zlepšili povědomí o projektu a jeho výsledcích u stakeholderů a maximalizovali dopad informací o tomto projektu, byla na začátku projektu vytvořena strategie pro šíření informací. Pro zajištění dostupnosti výsledků projektu COMPETE široké skupině uživatelů během realizace projektu se využívají se různé kanály na místní, národní, mezinárodní úrovni a v rámci EU. Pro účely šíření informací o projektu byly implementovány tyto nástroje: tiskové zprávy, propagační materiály projektu a 1. dokument politiky projektu. Materiály s informacemi o projektu můžete stáhnout z internetových stránek projektu COMPETE. Oficiální internetové stránky projektu COMPETE vznikly v prosinci 2012 a slouží k shromáždění veškerých informací o projektu.

PUBLIKACE PROJEKTU COMPETE

Konsorcium COMPETE vydalo řadu pracovních dokumentů, které lze zdarma stáhnout na adrese www.compete-project.eu. Aby byla zajištěna kvalita publikovaných dokumentů, zavedli jsme systém interní kontroly. Následující publikace byly zkontrolovány tímto systémem a jsou již teď dostupné na internetových stránkách projektu COMPETE:

1. Bojnec, Š., Fertő, I. (2013). How European Union countries are competitive in international agro-food exports? Industry, Science and Policy Makers for Sustainable Future: Proceedings of the 14th International Conference. Koper: Faculty of Management, str. 401-423.
2. Bojnec, Š., Fertő, I. (2014). Forestry industry trade by degree of wood processing in the Enlarged European Union countries. Forest Policy and Economics, vol. 40, str. 31-39.
3. Curzi D., Pacca L., Olper A., 2013, Trade collapse, quality and food exports. Applied Economic Letters 20 (18): 1614-1617
4. Bakucs Z., Falkowski J., Fertő I., 2013, Does Market Structure Influence Price Transmission in the Agro-food Sector? A Meta-analysis Perspective. Journal of Agricultural Economics, 65 (1): 1-25
5. Olper A., Curzi D., Pacca L., 2014, Do food standards affect the quality of EU imports? Economic Letters, 122 (2): 233-237

INFORMACE O PROJEKTU

- Název:** Mezinárodní srovnání dodavatelských řetězců produktů v zemědělsko- potravinářských sektorech: určující faktory jejich konkurenceschopnosti a výkonnosti na trzích EU a na mezinárodních trzích (COMPETE)
- Financování:** Společný výzkumný projekt (výzkumný projekt malého a středního rozsahu). GA N°: 312029-FP7-KBBE-2012-6, celková hodnota příspěvku EU je 2.422.725 Euro
- Trvání:** 01/10/2013 – 30/09/2015 (36 měsíců)
- Cíl:** Cílem projektu COMPETE je získat komplexní přehled o různých aspektech, které přispívají ke konkurenceschopnosti evropského zemědělsko-potravinářského dodavatelského řetězce, abychom mohli zavést postupy, které jsou lépe zaměřené na specifické problémy, a které jsou zaváděny na základě získaných údajů a to na národní úrovni i na úrovni celé EU. Projekt se zaměřuje na vybrané determinanty konkurenceschopnosti, jako jsou např. zásahy politické intervence nebo obchodní prostředí, produktivita zpracování v zemědělském a potravinářském sektoru, fungování domácích a mezinárodních trhů, výběr řídicích struktur a inovační aktivity v rámci zpracování potravin. Výsledky výzkumu umožní zavedení přiměřených, koherentních a konzistentních doporučení zaměřených na zlepšení konkurenceschopnosti evropského dodavatelského řetězce.
- Koordinátor:** IAMO, Německo, Prof. Heinrich Hockmann
- Konsorcium:** 16 partnerů z 10 evropských zemí. Projekt COMPETE sdružuje akademiky, obchodní subjekty, neziskové organizace, zemědělská družstva a poradenské služby zemědělského a potravinářského průmyslu. Projekt je dále podporován skupinou společenských činitelů včetně farmářských a spotřebitelských asociací a asociací z oblasti zpracování potravin. Všichni tito činitelé poskytují významné znalosti ze zemědělsko-potravinářského sektoru a urychlují dosažení cílů projektu.

COMPETE project is coordinated by:

**Leibniz Institute of Agricultural Development
in Transition Economies (IAMO)**

Theodor-Lieser-Str. 2 | D-06120 Halle
Telephone: + 49-345-2928-225 | Fax: + 49-345-2928-299
Email: compete@iamo.de | www.compete-project.eu

